

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Železnica Brežice - Rudolfovo.

Vse prebivalstvo na Dolenjskem že hrepeni po železnici od Brežic do Rudolfovega. Potrebna je ta železnica prav nujno iz gospodarskih obzemov pa tudi iz strateških ozirov, ker bo del nove tretje zveze Dunaja preko vzhodne Štajerske in južne Kranjske do Trsta in Pulja. Varnosti te takozvane transverzalne železnice so si torej v svesti vsi merodajni visoki državni in vojaški krogi. Brez dvoma se v doglednem času zgradi. Odvisno je samo od tega, kedaj bo država imela zopet bolj polne kase kakor jih ima zdaj, ko nam je letošnja vojna nevarnost zaradi Bosne in Hercegovine požrla toliko milijonov.

Naša skupna vroča želja je, da se čimprej zgradi ta železnica, ki bi tekla od Brežic po krškem in štajerskem polju, ki je zelo obljubeno in imovito, sprva vsaj do Novega mesta, potem pa še naprej ob Krki na Dobropolje in čez Bloke proti Trstu in Pulju.

V Brežicah sicer že obstoji neki odbor, ki naj bi skrbel za potrebne predpriprave za zgradbo proge od Rogatca do Brežic in Novega mesta. Ali v tem odboru sedijo predvsem brežiški nemški gospodje, ki se prav malo zmenijo za svoje tovariše-odbornike iz Kranjskega in ki delajo vse na tihem, kakor so si bili tudi na tistem svoj odbor osnovali brez ozira na merodajne činitele in uplivne osebe. Brigajo se predvsem pač le za koristi Brežičanov, ki so itak vsled novega mostu mnogo pridobili, ker gre ves veliki promet iz krajev od Rudolfovega in imovitega Št. Jerneja sedaj samo v Brežice, kjer se mnogo denarja pusti. Da bi ti brežiški nemški gospodje že kaj storili tudi za Kranjsko, o tem se ni še nič izvedelo. Mislimo pa da nič, ker niti obveščali niso kranjskih odbornikov o svojih korakih in uspehih. Delali so „po domače“, na tihem in tajno, da drugi niso izvedeli, kaj se godi.

Zaradi tega se je dne 2. t. m. osnoval v Brežicah novi železniški odbor s sedežem v Krškem, Brežicah in Kozjem, ki boče javno in z vso vnemo delati na to, da se zgradba te železnice čim hitreje pospeši. Ta novi odbor obstoji iz 32 odbornikov, t. j. upljivih domačih mož, županov in interesentov dotičnih okrajev na Štajerskem in Kranjskem brez razlike naših slovenskih strank, in iz vseh deželnih in državnih poslancev teh okrajev.

Častni predsednik v tem odboru je za Štajersko deželnega glavarja namestnik g. dr. Jankovič; za Kranjsko pa je to mesto prevzel g. deželni glavar pl. Šuklje, ki je vsečak v železniških prašanjih in ki bo z vsem svojim uplivom in z vsemi svojimi silami in skušnjami podpiral odbor pri težavnem delu.

V tem odboru so sveže, energične, domače sile, delavni in za občni blagor resnično vneti možje. Ne gre se tu za koristilstvo, za politiko in strankarstvo, ampak za stvar samo, za pospeh železnične zgradbe. Ne gre se za konkurenco s prejšnjim odborom ampak zato, da poleg ali preko njega ali proti njemu čimprej izvojujemo zgradbo te za Dolenjsko toli važne železne ceste. V odboru so — kakor rečeno — možje obeh naših slovenskih strank, in se torej ne gre za liberalce ne za klerikalce, ampak za skupni blagor vsega prebivalstva, kateremu je edino ležeče na tem, da dobi ceneno prometno sredstvo s svetom, da bo lažje spečavalo svoje blago v denar in cenejše privražalo, česar od drugod potrebuje.

Novi odbor bo skrbel, da se prav kmalu izvršijo vse potrebne predpriprave in dobi predkoncesijo. Potem pa bo stvar političnega in denarnega položaja v naši državi, kedaj se bo pričelo z zgradbo samo. O progi sami se bodo morali dotični faktorji, t. j. občine, okraji, zasebni interesentje med seboj dogovoriti. Obveščala bo tista prog, ki se bo zgradila najbolj po ceni, in ki bo kazala največjo rentabiliteto. Za par sto metrov večje

ali manjše oddaljenosti kakega kolodvora se ne bomo smeli prepirati. Glavno je, da dobimo vsaj v bližino novo krajšo zvezo s Trstom in Dunajem.

Občinski odbor v Krškem je že sklenil v svoji seji dne 10. t. m. prispevati k stroškom za predpriprave do 5000 K, ako bo kak kolodvor v obsegu te občine. Prispevati pa bodo morale po tem izgledu tudi druge občine in drugi interesentje tega okraja, da se čimprej izvršijo vsa potrebna dela. Denar za to ni proč vržen, to izpozna dandanes vsak razumen človek. Ako hočemo imeti dobroto železnice, moramo zanjo tudi nekoliko žrtvovati.

Vojaški krogi se za to progo sicer zanimljejo; ali dokler ni trasirana, ne morejo vmes poseči v nikakoršnem oziru. Tudi v starem odboru dosedaj vojaška oblast ni zavzela še nobenega stališča.

Drž. poslanec dr. Hočevar je v Krškem priredil dne 10. t. m. shod, na katerem je pojasnil to za nas pereče železniško prašanje. Žel je za svoj trud vsestransko priznanje in izraz zaupanja. Žal, da ni bilo na shod tudi interesentov iz Cerkeļ, Sv. Križa, Kostanjevice itd., da bi se bili glede zaželjene proge natančneje posvetovali.

V novi železniški odbor se bo za posamezne občine pritegnilo več zaupnikov. Potem pa na delo, da dosežemo za naše kraje toli koristno železnico!

Gospodarstvo.

Letna kmetijska šola na Grmu.

V zadnji številki smo opozorili naše gospodarje na novo uredbo kmetijske šole na Grmu. Povedali smo, da se vpelje z novim šolskim letom, ki se prične 15. novembra, zimska kmetijska šola, ki traja dve zimi, vsako zimo po pet mesecev, od novembra do konca marca.

Danes opozarjamo naše gospodarje, da se je tudi letna šola preuredila. Namesto dosedanje dvoletne šole vpeljala se je enoletna šola s tem namenom, da se poučujejo učenci posebno v obdelovanju vinogradov, v kletarstvu, v sadjereji in v uporabi sadja. S to enoletno šolo naj se usposobijo učenci za gospodarstva po vinorodnih krajih naše dežele. Ta letna šola se prične tudi z mesecem novembrom in obstoji iz dveh tečajev, iz zimskega in poletnega. Zimski tečaj trpi do konca marca (kakor zimska šola), poletni tečaj pa traja od aprila do konca oktobra z enomesečnimi počitnicami mesca julija, tako da traja letna šola vsega skupaj enajst mesecev. Ta šola, v kateri se imajo učenci učiti s posebnim ozirom na naše vinarstvo in sadjerejo, je namenjena za sinove iz vinorodnih krajev naše dežele. Njena ugodnost tiči v tem, da trpi samo eno leto in da se stroški šolanja vsled tega izdatno znižajo. Ker traja samo eno leto, se naši posestniki veliko lažje odločijo, poslati svojega sina v njo, kakor v dosedanjo šolo, ki je trpela dve leti.

Ako bi pa hotel kdo svojega sina, ki ga je vpisal v letno šolo, izobraziti tudi še v praktični živinoreji, v mlekarstvu, v prašičjereji, v travništvu itd., ga lahko

vpiše še v drugi tečaj zimske šole, ker se tam poučujejo ti predmeti. Tako ostane sin poldrugo leto na kmetijski šoli, da dovrši poduk v vseh kmetijskih strokah, ki so važne za napredek našega kmetijstva. Na ta način se v poldrugem letu zadostno pripravi za vse kmetijske predmete, ki jih potrebujejo kmetski sinovi po naših vinskih in sadjarskih krajih.

Zaraditega pozivljemo vse naše gospodarje iz vinskih krajev, da pošiljajo svoje sinove v enoletno šolo na Grm in da popolnijo ta pouk — če treba — potem še z zimskim tečajem drugega leta. Komur je tedaj na tem, da stori kaj več za kmetijsko izobrazbo svojega sina, naj ga pošlje v letno šolo. Tudi za to šolo so ustanovljene štipendije, ki znašajo po 300 K na leto. Ker se prične tudi letna šola sedaj z mesecem novembrom, se je za te štipendije nemudno zglašiti pri vodstvu šole na Grmu. Kdor ima ukaželjnega sina, ki ga je namenil za dom in ga želi s pomočjo štipendije šolati na Grmu, naj se takoj oglasi in naj priloži prošnji rojstni list, zadnje šolsko izpričevalo, zdravniško izpričevalo, spričevalo o lepem vedenju in izjavo, da se zavežejo stariši plačevati stroške šolanja.

—r—

Gnojimo sadnemu drevju!

En sam pogled po naših vaseh zadostuje, da se pričamo o tem, kako slabo se ravna pri nas s sadnim drevjem. V tem oziru smo pač še silno zaostali za drugimi deželami. Že bližnja Štajerska je mnogo pred nami, kar se tiče sadjereje. Tam se sadno drevje pridno oskrbuje, pri nas pa raste kakor drugo drevje v gozdu. Nobene strežbe, kakor bi sadno drevje ne potrebovalo nobenega dela! Ni čuda, da raste sadno drevje tako divje, da tako poredkoma rodi, da je v taki gošči, da je na pol suho in poraščeno z mahovi in lišajem! Le poglej češpljevo drevje, ki zgleda kakor odraslo grmovje na gmajni. Podivjano in zanemarjeno! Iz tal, korenin, iz debla, iz vej vse polno pognankov, za katere se nihče ne zmeni! Drevje je samo sebi prepuščeno! Če kaj rodi, je dobro, če nič, pa tudi. Nihče se ne zmeni, da bi s pridnim delom kaj pripomogel k rodovitosti sadnega drevja. Vsak se zgovarja le na „sadno letino“. Če je sadna letina, potem rodi sadno drevje, če je ni, pa ne. Tako se tolažijo naši sadjerejci in zanemarjajo naprej sadno drevje. Vse je odvisno od „sadnih letin“.

Da v takih razmerah ne more sadjereja napredovati, je jasno. Tudi pri nas more prodreti prepričanje, da potrebuje sadno drevo ravno tako dobre strežbe kakor druge rastline na njivah, kakor trta v vinogradu, da nam bolje rodi. Tudi pri nas mora prodreti prepričanje, da je treba sadnemu drevju gnojiti, ako hočemo, da nam bo bolje rodilo. Dokler ne pridemo do tega, toliko časa se ne smemo čuditi, ako so sadne letine tako redke in ako nam sadno drevje tako po malem in slabo rodi.

Sadno drevje potrebuje mnogo živeža, da nam dobro obrodi. Po dobrih letinah se zemlja tako izmolze, da poteče več let, predno se naravnim potom zopet opomore. Zato pa treba po dobrih letinah dobro gnojiti sadnemu drevju, da se s tem zemlji povrne, kar je dala svoje moče v pridelanih češpljah, jabolkih itd. Prepričan sem, da bi se dalo pri nas veliko več enega in drugega sadja pridelati, ko bi se za sadno drevje kaj storilo in ko bi se mu kaj gnojilo. Zakaj je pa po drugih deželah sadno drevje bolj rodovito kakor pri nas? Ali mar zaradi našega slabšega podnebja, zaradi slabše lege in zemlje?

Ne, ampak zato, ker se bolj brigajo za sadno drevje in ker mu tudi gnoje.

Posebno pri češpljah in jabolkih bi se dale „sadne letine“ zboljšati, ako bi privoščili kaj gnoja temu drevju.

Ker je prav sedaj ugoden čas za gnojenje sadnemu drevju, opozarjamo na to naše sadjerejce in jim svetujemo, da porabijo nekaj gnoja tudi za sadno drevje. Sadnemu drevju lahko gnojimo z domačim in umetnimi gnojili, kar je toliko nujneje priporočati, ker ne pomagamo s tem samo sadnemu drevju ampak tudi travi, ki raste po sadnih vrtovih.

—r—

Politični pregled.

Kranjski deželni zbor. Iz 15. seje še omenjamo naslednje stvari:

Ceste v žužemberškem okraju. Na vprašanje poslanca Jakliča, kdaj se bodo vendar gradila šmihelska, ajdovška in hinjska cesta, je odgovoril deželni glavar, da se bodo v kratkem izvršile obravnave zaradi odkupa zemljišč za ceste in se bo potem takoj delo oddalo, da bo ta zapušteni del naše dežele dobil gotovo prihodnje leto vsaj nekaj najpotrebnejših cest.

Meščanska šola v Krškem. Obvelja sledeči samostalni predlog posl. Hladnika: Meščansko šolo v Krškem obiskuje okrog 120 učencev. Ena tretjina teh učencev je iz Štajerske, manj kot tretjina iz mesta in okrajnega glavarstva krškega, in nekoliko več kot tretjina iz drugih okrajnih glavarstev dežele. Stroške za učiteljstvo (tudi za pokojnino) in za učila mora plačevati ves okraj Krški. Štajerska dežela prispeva k stroškom le neko malenkost. Radi tega so pa tudi doklade za okrajno blagajno jako velike. Ker je v tem okraju radi hude vinske krize ljudstvo zelo ubožno, zato je splošna nevolja zaradi tega bremena.

Visoki deželni zbor blagovoli skleniti: 1. deželnemu odboru se naroča, da se obrne na deželni odbor štajerski, da bi Štajerska prispevala z višjim doneskom za to šolo, 2. da bi pretresaval deželni odbor, kako bi bilo mogoče razbremeniti kmečko ljudstvo krškega političnega okraja glede doneskov k stroškom te šole.

Slovenskim dijakom. Sprejme se sledeče poročilo finančnega odseka. Poroča dr. Krek: Peticije se tičejo dijaških podpornih društev na gimnazijah, na realki in učiteljsku naše dežele in slov. dij. podpornih društev v Gradcu, Pragi in Dunaju ter dijaških podpornih zavodov (dijaških kuhinj). Finančni odsek predlaga: 1. Deželnemu odboru se odstopajo imenovane peticije priporočilno v rešitev. 2. V ta namen se deželnemu odboru doli 5000 K.

Dne 15. okt. je bila 16. seja. V njej se je ustanovila deželna banka. Poslanec Mandelj se je izkazal posebnega veščaka ter je utemeljeval načrt statuta za tak deželni zavod. V glavni razpravi sta govorila od manjšine baron Schwegel, ki je pohvalil statut in izjavil, da bi bilo prav, ko bi se bila banka že pred leti ustanovila. Dr. Tavčar je pa iskal klerikalizem v statutu. Vse pomisleke in ugovore je ovrgel dr. Krek. Nato je bil statut sprejet.

V popoldanski seji je bil na vsporedu novi poslovnik za dež. zbor. Poročal je dr. Krek. Da-si so liberalci v odseku sodelovali, so zdaj iz trte izvili novo obstrukcijo, razbijali, razgrajali, da jih je disciplinarni odsek več izključil; slednjič je še dr. Tavčar odšel za drugimi in zdaj je mirno zborovala S. L. S. in veleposestvo. Novi poslovnik se nato sprejme soglasno. Sprejme se tudi resolucija, ki naroča ustavnemu odseku, da izdelaj izpremembo deželnega reda tako, da bo imel deželni zbor tri glavarjeve namestnike, po kateri resoluciji bo omogočeno vsaki stranki zbornice, da bo zastopana v predsedstvu. Ob sprejetju novega poslovnika ploska vsa zbornica.

Deželni predsednik baron Schwarz naznani, da se odgodi po najvišjem naročilu zasedanje kranjskega deželnega zbora. Prosi glavarja, naj izvede ta sklep.

Deželni glavar pl. Šuklje izvaja približno: Dokončali smo uspešno zasedanje kranjskega deželnega zbora. Trajalo je od 23. septembra do 15. oktobra. Ni bilo zastoj naše delo, ki bo rodilo najboljše sadu.

Lahko rečem, da se v mnogih zasedanjih več let ni toliko storilo, kakor v tem novem deželnem zboru.

V legislativnem oziru se je rešilo 1502 paragrafov. Med postavami, ki so se sprejele, navajam lovski zakon, občinski red

in občinski volivni red, zakon o šolskem nadzorstvu, o izboljšanju pašnikov, nadomestil se je zastareli poslovnik za deželni odbor z novim modernim. Napravili smo moderno službeno pragmatiko za deželne uslužbenke, statut za deželno banko. Mi smo se baviли dalje s podeželno elektrarno.

Vsak izmed nas lahko mirno ostavi zbornico in stopi z mirno vestjo med svoje volivce. Ne dajmo se motiti po ugovorih, da se je delalo prenašlo. Sodelujem že 26 let v političnem ustavnem življenju. Sodeloval sem pri mnogih postavah in sem glasoval za postave, ki so se hitreje sprejele, kakor v sedanjem zasedanju.

Očita se, da so postave pomanjkljive. Z mirno vestjo lahko rečem, da sem že glasoval za postave, ki so bolj pomanjkljive, kakor v tem zasedanju sprejete postave. Morebiti niso vse postave fino stilizirane, a eno vodilno misel imajo, da so napravljene ljudstvu v korist.

Ob tej priliki se moram zahvaliti svojim sodelavcem. V prvi vrsti hvala poslancem. Hvala lepa tudi zastopnikom visoke vlade, gospodu deželnemu predsedniku, ki nam je šel ponovno z dobrim svetom na roko. Včasih je gromelo in treskalo v zbornici. Zahvala gre tudi osebno gospodom stenografom, ker so ti mučeniki, moram reči, z vsemi močmi vršili težavni svoj posel. V drugi vrsti se zahvaljujem gospodom uradnikom, tako tudi slugam, ki so vsi v najtežavnejših razmerah vršili svojo dolžnost.

Javno izjavim: Ponosen sem, da stojim na čelu organizacije urada kranjske dežele.

Gospodje poslanci! Videli se bomo zopet meseca decembra! Glavar pozvoni: „Seja je zaključena.“

Tako se je končalo eno najplodovitejših in delavnih zasedanj kranjskega deželnega zbora. Slovensko ljudstvo je lahko ponosno na svoj novi, pravi zastop in bo vedelo ceniti ogromno njegovo delo, ki nosi pečat socialnogospodarske povzdige kakor poprej še nikoli noben kranjski deželni zbor.

Državni zbor. Volitev predsedstva. Oddanih je bilo pri volitvi predsednika 408 glasovnic, od teh 141 praznih, ki so jih oddali člani „Slovanske Jednote“. Bivši predsednik dr. Pattai je dobil 266 glasov in je torej izvoljen; poslanec Choc je dobil en glas, kar je vzbudilo nekaj kratke zabave. Dr. Pattai prevzame predsedstvo in se zahvali za zaupanje s zagotovilo, da hoče nepristransko voditi svoje posle.

Ker se je dr. Laginja v smislu dogovora med jugoslovanskimi poslanci odrekel zopetni kandidaturi za podpredsednika, izvoljen je bil zopet poslanec Pogačnik. Pri volitvi podpredsednikov je bilo oddanih 339 glasovnic. Dobili so: Pernerstorfer 307, Pogačnik 208, Starzynski 324, Steinwender 323 in Zazvorka 205 glasov. Očividno nemški poslanci niso glasovali za Pogačnika in Zazvorko.

Končno je zbornica izvolila še 16 zapisnikarjev in dva reditelja. Izmed jugoslovanskih poslancev sta zapisnikarja dr. Benkovič in dr. Tresić; reditelja sta Fink in pl. Vuković.

Državni proračun za leto 1910. Dne 26. okt. je predložil finančni minister Bilinski finančni načrt in proračun. Skupna potrebsčina za leto 1910 znaša 2,691,499.477 K, pokritje je pa 2,649,456.741 kron, deficit torej znaša 42,042.736 K. Deficit se namerava pokriti z davkom na dedščino (10 milijonov), na mineralne vode (4 milijone), na žganje (16 milijonov), osebni in dividendni davek (15 milijonov); davek na vžigalice in na vino. Postavka „Najvišji dvor“ je neizpremenjena, kabinetna pisarna potrebuje 4565 K več. Državni zbor zahteva 138.154 K več z ozirom na dijete in potne stroške, ki narastejo, ker bodo zborovale delegacije v Budimpešti. Nadalje se poveča državnozborska palača. Pri državnem sodišču se je znižala potrebsčina za 1316 K, a končno se je izkazalo, da je večja potrebsčina 684 kron. Ministrski svet izkazuje večjo potrebsčino v skupni vsoti 790.610 K. Upravno sodišče potrebuje 53.310 K več. Ministrstvo za notranje stvari potrebuje skupno 7,537.842 K več kot lani. Všetih je 80 tisoč kron za ljudsko štetje. Ministrstvo za deželno brambo zahteva skupno 11,430.796 kron več kakor za leto 1909. Na deželno brambo pride več 7,911.117 K, na orožništvo 3,288.136 K več. Tudi naučno ministrstvo potrebuje 10,923.943 K več kakor za letošnje leto. Finančno ministrstvo potrebuje skupno 63,949.176 K več kakor za leto 1909. Trgovinsko ministrstvo je zvišalo skupno potrebsčino za 17,240.687 K. Železniško ministrstvo potrebuje za leto 1910 155,577.280 K več kakor v proračunu za leto 1909. Poljedelsko ministrstvo zahteva 2,655.199 K več, kakor v proračunu za leto 1909. Pravosodno ministrstvo je zvišalo potrebsčino za 2,039.059 K. Ministrstvo za javna dela potrebuje l. 1910 5,174.956 K več. — Med po-

sameznimi postavkami proračuna za leto 1910 navajamo sledeče: Dispozicijski fond ministrskega sveta je v proračunu izkazan z 200.000, oficielno časopisje z 2,193.400 in uradni brzojav z 820.300 K. Štajerska dobi za reprezentacijske prostore v graškem cesarskem dvorcu 3995, za arhiv v Gradcu 1000 K. V Pontablju na Koroškem se izda 1000 K za poprave poslopja obmejnega policijskega komisarijata. Za prigrisilni tržaški urad je ustavljenih 1000 K. Ministrstvo za deželno brambo potrebuje l. 1910 skupno 98,701.330 kron, deželna bramba bo stala 64,190.574, orožništvo 27,319.868 kron. Ministrstvo za bogocastje in pouk izkazuje skupno proračunsko potrebsčino 103 milijonov 1.572 K. — Na Kranjskem so po verskem zakladu vstavljeni sledeči izdatki v proračunu: pot skozi Mačkovec 8200 K; glavna pot na Jelovci med Bohinjem in Bistrico 15.000; prispevek novi cerkvi v Gromljah 1000; steze na Opatovi gori 1000; pot v Mežakli 16.000; pota v Belci 12.000 kron. Za gimnazije je v proračunu za leto 1910.; režijske in učne potrebsčine na Kranjskem 24.150, subvencije in dotacije na Kranjskem 15.000 kron. Za agrarne operacije na Kranjskem 50.000 kron. Za izredne cestne zgradbe je vpostavljenih na Kranjskem 183.000. Za izredne vodne zgradbe dobi Kranjska 108.150 K. Za nove zgradbe, za nakup, adaptacije, itd. izda naučno ministrstvo na Kranjskem 52.100. Justično ministrstvo izda za zgradbene namene na Kranjskem 40.000

Predložitev proračuna je spremljal finančni minister Bilinski z dveurnim ekspezejem. Prosil je zbornico, naj mu pomaga pokriti deficit, ki je za nad 40 milijonov kron večji kot lani in ki pravzaprav obsega 198 milijonov kron. V teh 198 milijonih deficita je obsežen izkazani deficit 42 milijonov, nameravano posojilo 109 milijonov in 47 milijonov, katere računa finančni minister kot višji dohodek zvišanih tarifov na državni železnici. Še bolj kot druga leta, je vlada letos po mačehovsko postopala s Kranjsko. V proračunu je tretji rok za zgradbo gimnazije v v Novem Mestu 50.000 kron, za adaptacijo na nemški gimnaziji v Ljubljani 21.000 K, za čebelnjak na učiteljsku v Ljubljani 500 K, za zgradbo uradnega poslopja v Senožečah 40.000 K, za regulacijo Save pri Brežicah-Jesenicah tretji rok 67.150 K, za regulacijo Save pri Kresnicah prvi rok 41.000 K, za poprave v ljubljanskem semenišču 10.000 kron, za cerkev na Bledu tretji rok 5000 K, za poprave korarske hiše štev. 13 Pred škofijo 13.365 K, za prezidavo župnišča v Kopanju 8000 K, za učila na II. drž. gimnaziji v Ljubljani 2000 K in za druge preparate 1500 K, za iste stvari nemški gimnaziji v Ljubljani 12.190 K, kočevski 6000 K, za prizidek nemški kočevski gimnaziji 15.000 kron, gimnaziji v Kranju 2500 K. To pristransko postopanje je izzvalo med slovenskimi poslanci skrajno ogorčenje.

Deželnozborske volitve v skupini mest in trgov na Goriškem dne 21. oktobra. Izvoljen je liberalac Andrej Gabršček s 402 glasovi proti g. Matiji Fabjanu, ki je dobil 258 glasov. — V skupini italijanskih mest in trgov so zmagali kandidatje narodno-liberalne stranke, z večino približno 500 glasov.

Ogrsko. Zahteve grofa Julija Andrassyja za mirno rešitev krize so: 1. Popolna samostojnost honvedske armade. 2. Honvedni minister naj ima samostojni delokrog. 3. Popolna pariteta v emblemi in grbih. 4. Uvedba mažarskega polkovnega jezika pri mažarskih polkih po izvedbi nove šolske postave.

Glede **ogrskega** ministrstva cesar še ni odločil. Sprejema v posvet državnike, mej drugimi i grofa Khuen.

Bolgarski kralj Ferdinand se je sešel v Kruševacu s srbskim prestolonaslednikom Aleksandrom. Temu sestanku se pripisuje velika politična važnost.

Srbija in Španija sta dobili nova ministrstva. — Španci v Maroku zavarujejo samo svoje sedanje postojanke.

Črnogorska skupščina je sklicana za 18. november.

Ruski car je v Racionigiju obiskal laškega kralja. — Sprejel je tudi francoskega zunanjega ministra Pichona, kateri se je pozneje razgovarjal z ruskim ministrom Izvolskim. Razmere med Rusijo, Italijo in Francijo so prijateljske.

Najboljši državnik **Japonske**, povzročitelj japonskega preporoda, knez Ito, je bil 26. okt. po sestanku z ruskim finančnim ministrom na kolodvoru v Harbinu od nekega Korejca ustreljen. Japonski generalni konzul in ravnatelj japonskih železnic sta ranjena. Morilca so zaprli.

Ali ste že vposlali naročnino za „Dol. Novice“?

Zabavi in pouku.

Profesor dr. Josip Marinko.

„Ti delal si kot malokdo.“

Sim. Gregorčič.

Sv. Simona in Juda dan je zapustil dolensko metropolo mož, ki je ena najbolj znanih oseb po naši mili Dolenjski, kateri se je po svojem poklicu skoro ves žrtvoval za probujo in napredek te lepe pokrajine slovenske. To je profesor Marinko, ki se je podal v zaslužni pokoj, katerega bode vžival v prijazni Preski na Gorenjskem. Ker je ves pokret na Dolenjskem zadnjega četrstoletja večinoma spojen z njegovim imenom, ker je osobito „Dolenjske Novice“ od njih početka pa do danes skrbno negoval, bilo bi pač nevhvaležno, ako bi se naš list kot zastopnik in glasnik dolenskih teženj prijateljsko ne poslovil od njega. Vemo, da ni še čas opozoriti na vse vrline tega zaslužnega moža, vendar hočemo vsaj nekatere poteze začrtati v pohvalo možu, ki je po besedah pesnikovih „delal kot malokdo“, v bodrilo njegovim mnogoštevilnim učencem ter v spomin njegovim prijateljem in znancom.

Marinkotova mlada leta:

Ako kreneš iz bele Ljubljane po tržaški cesti proti Dobrovi na starodavno božjo pot B. M. D., dospeš v kaki uri do grička, za katerim se ti pokaže omenjena župna cerkev s svojim ponosnim zvonikom. Pod gozdnatim gričem na levo pa še prej zagledaš prijazno podružnico v vasi Podsmreko, nekoliko ob strani zapaziš čeden kmečki dom z raznimi poslopji, imenuje se po domače „Komanija“. V tej hiši trdnega posestnika Marinkota je zagledal luč sveta dne 1. sušca 1848 deček, kateremu so dali ime Jožef, mogoče da z ozirom na bližnji praznik sv. Jožefa, zaščitnika kranjske dežele. Ker je bil rojen uprav v dnevih burnega preustroja naše Avstrije, se je morda že deček nekoliko nasrkal novodobnega ozračja, ki je iz središča prevevalo tudi ljubljansko okolico. Deček je obdržal bolj sangviničen temperament, ki mu je tu pa tam včasih, posebno v mladosti, ponagajal, katerega je pa v možki dobi znal bolj in bolj krotiti po znanem reku: „cognosce te ipsum“ (poznavaj samega sebe), kar je v dijaških letih tolikrat čital in kot učitelj tolikokrat priporočal ljubljani mladini. — V šolo je začel pohajati na Dobrovo, ki je takrat imela izbornega učitelja, Andreja Praprotnika, poznejšega ljudskošolskega ravnatelja v Ljubljani in dobrega narodnega pesnika ter pisatelja. Učitelj in katehet sta spoznala nadarjenega dečka Jožka, da bi ga kazalo poslati v nadaljnje šolanje. Stariši se odločijo ter pošljejo sinčka v Ljubljano v 3. tedaj normalni razred, kjer je dobro napredoval tako, da je lahko vstopil v gimnazijo jeseni l. 1861. Ker se je odlikoval, bil je v 3. latinski šoli sprejet med gojence deškega konvikta „Alojzijevišče“, ki je vzgojilo slovenski domovini premnogo zaslužnih mož. Tu se je odprlo živahnemu dijaku novo polje za izobrazbo. Tu se je sostal s sošolci, ki so začeli mej seboj tekmovali ne samo v šolskih, nego tudi v prostih predmetih. Z rastočimi leti širilo se je tudi obzorje nadarjenim dijakom. Mej temi sošolci imenujmo samo tri. Sedanjí knez-vladika dr. Anton Bonaventura Jeglič in B. Ločnikar, ki je kot benediktinski opat že umrl v daljni Ameriki. Osobito ta dva in dijak Marinko so tekmovali v vseh predmetih in se prinčili tudi modernih jezikov, vsak po svojem okusu, kar je vsem pozneje prav prišlo. V burnem l. 1866. in naslednjih je znova vsplamtel narodni duh po slovenskih deželah, osobito, ko je osrednja Kranjska z narodnimi kandidati zmagala v mestnem svetu ljubljanskem in deželnem zboru. Da so dijaška srca — tudi v tistem zavetju Alojzijevišča — vsplamtela za pravično stvar slovensko, je umljivo; znano pa je tudi, da so nemški profesorji dušili domovinsko ljubav svojih učencev, kolikor so le mogli. Tudi Marinko je bil med tistimi dijaki, ki jih je slovenska zavest včasih zapeljala k nepremišljenim besedam . . . Celo knez-vladika Widmer, ki vsled svoje dolgoletne odsotnosti iz domovine ni mogel prav pojmovati slovenskega pokreta, je nekoč prišel svariti gojence radi njih narodevnega mišljenja . . . A ker so bili vsi ovadeni dijaki neomadeževanega vedenja in odličnega napredka, stvar ni imela hudih posledic. Tedanje vodstvo, kateremu je na čelu stal resni profesor dr. Gogala, je znalo krmariti tako previdno, da nemška hidra ni pogoltnila nobenega mladeniča. Vedoželjnemu dijaku, kateremu vsak razred širi obzorje in ga vedno dalje pelje v mikavne hrame čarobnih Modric, hitro mine

gimnazijski čas; kar stoji pred odločilno maturo. Tedaj je bila ta preskušnja veliko težavniša, nego je dandanes. Vse predmete je bilo treba obvladati, torej dosti duševnega napora. Maturant Marinko je, kakor je poprej dovrševal vse razrede z odliko, tudi zadnjo skušnjo l. 1869 preстал z odličnim uspehom. Pot v širni svet mu je odprta. (Dalje pride.)

Dopisi.

Stopiče. „Kmečka zveza“ priredi v nedeljo 31. t. m. shod v Stopičah. Na shodu poroča deželni odbornik in poslanec Jarc o zadnjem zasedanju deželnega zbora. Začetek popoldne po litanijah.

Št. Vid pri Zatičini. Dne 26. okt. je bil na lovu po nesreči ustreljen mož stare korenine p. d. „Štorovčan“, dobra pošena duša. Nekemu lovcu je — sicer dragocena — puška nekaj nagajala, rekel je tovarišu, kje je neki napaka, ta hoče pregledati, a v tistem hipu se sproži in ga zadene tako nesrečno, da je kmalo izdihnil. Slučajno je bil na lovu tudi št. vidski g. kapelan, ki ga je v naglici še izpovedal. Med prenosbo proti Zatičini je bil že mrtev.

Iz Ambrusa. Lep dan je bil 17. t. m. Blagoslov brizgalnice požarnega društva, se je kar najlepše izvršil. Preč. gospod župnik je v krasnih besedah pokazal namen in pomen društva. Marsikateremu so solze igrale v očeh. Tudi veselica, katero je priredilo k. s. izobraž. društvo se je lepo izvršila. Pevski zbor, kakor tudi igralci so častno rešili svoje vloge. V gmotnem oziru pa ni ravno posebnega vspeha. Saj so bili pa tudi samo domači razun dveh Orlov iz Krke in nekaj gospodičen iz Žužemberka. Igra je bila druga, kar je društvo. Društvo sme biti ponosno na vspeh. Marljivo se gibljejo tudi dekleta v odsekih. Za 8. december se pripravlja nova igra in sicer bodo dekleta svojo, mladeniči pa svojo predstavljali. Prav je tako, le naprej, ne pa samo gledati, kaj drugi delajo. Poštena izobrazba ta nekaj velja.

Krško. (Železnica Rogatec-Brežice [Krško]-Rudolfovo.) Stari želez. odbor, pravzaprav brežki nemškutarji, ki imajo prvo in odločilno besedo v odboru, so iz te povsem gospodarske zadeve napravili politično vprašanje. Razposlali so v prizadete okraje stotine letakov, v katerih grdo blatijo novi odbor, ki se je upal razkriti sebične namene brežkih nemčurjev. Seveda jim je neprijetno slišati, da po projektu starega odbora mora stati novi kolodvor prav na mestu, kjer imajo breški župan Faleschini in njegovi sorodniki posestva; neprijetno jim je, če se razkrije njih neizvedljive ali z ogromnimi stroški izvršljive kaprice. Na Dolenjsko so poslali pisarja nemškega odvetnika dr. Janesch, ki z vsemi mogočimi sredstvi lima stari odbor. Novi odbor, v katerem so se vse slovenske stranke znašle v jedinstvu, se ne bo brigal za to rovarjenje in bo naprej deloval, da stvar čimprej spravi v pravi tir in pospeši zadevo, ki je dve leti spala. Te dni dobijo županstva poziv, da imenujejo svoje zastopnike v novi odbor; v novembru se vrši prihodnja seja najbrž v Krškem. Trasa seveda še ni določena, kakor z očitnim namenom hujskanja trosijo nemškutarji po nekaterih občinah, pač pa bo se določila v najkrajšem času. Stvar prizadetih občin je, da si pridobijo upliv na določitev trase. Značilno za breške člane starega odbora je, da trosijo vest, kakor bi vojno ministrstvo stalo za njimi; v dokaz tega se sklicujejo na to, da je v odboru neki viši vojaški dostojanstvenik E. S. V železniškem in vojnem ministrstvu pa o tem ne vedo več kot da je dotični vojaški dostojanstvenik že delj časa vpokojen in tedaj seveda nima nobenega pooblastila, kake javne interese zastopati! Zvedelo se je, da pri takih podjetjih zasleduje svoje povsem zasebne interese.

Belokranjski glasnik.

Preložitev klanca na cesti Metlika-Draščiči-Vidošiči. Poslanec Matjašič stavlja na glavarja sledeče vprašanje: V kakšnem stanju se nahaja preložitev klanca na okrajni cesti Metlika-Draščiči-Vidošiči, v Metliki pod Veselico na Kodelevcu, Draščiči, Movzanka dalje do Vidošič. Delo naj se pospeši tako, da se v prihodnji spomladi prične takoj s preložitvijo teh klancev.

Na Suhoru se bo vršilo od 31. oktobra do 7. novembra t. l. ponavljanje sv. misijona. Vodili ga bodo č. gg. lazaristi iz Ljubljane. Dal Bog veliko vspeha in sadu!

Domače novice.

Osebnosti. Deželni odbor je podelil vodji V. Rohrmanu ob definitivnem nameščenju in preuredbi kmetijske šole na Grmu naslov „ravnatelja“. — Po „Slovincu“ smo posneli, da je občina „Lukovica“ pri Brdu izvolila g. deželnega glavarja pl. Šukljeta častnim občanom, a to je bila tiskovna hiba, stati bi moralo „Lokvica pri Metliki“. Ta slučaj nam povzroča prošnjo, da nas somišljeniki naravnost obveščajo o takih činih. — Davčni oficijal Fran Bervar, roj. Novomeščan, je imenovan za davčnega oskrbnika v 9. činovnem razredu.

Solstvo. V Krškem okraju se razpisuje s tem nadučiteljska služba na dvorazrednici na Studencu, nadučiteljska služba na trirazrednici v Veliki Dolini in učiteljska služba na trirazrednici na Raki v stalno nameščenje. — Prošnje naj se predlagajo do 15. novembra 1909 okrajnemu šolskemu svetu v Krškem. — Za začasno učiteljico v Novem mestu je imenovana Adela Turk. Začasni učitelj na deški ljudski šoli v Kočevju Josip Rom je na to službo resigniral in pride na njegovo mesto Fran Langer. Obolelega učitelja Ivana Vozel v Trebnjem bo nadomeščala bivša začasna učiteljica v Budanjem Pavla Zenko. V Reichenan pride začasni učitelj Ivan Goblirsch. — Dozdanja začasna učiteljica v Št. Vidu pri Zatičini Ljudmila Abram je predstavljena v isti lastnosti k Sv. Križu pri Litiji. Za začasno učiteljico in voditeljico enorazrednice na Grosupljem je imenovana Roza Pichler. Bivša suplentka v Osilnici Marija Nosan pa začasna učiteljica na dvorazrednici v Banjaloki.

Solske vesti na Dolenjskem. Na mesto na dopustu se nahajajočega učitelja Franc Juvanca je nastavljena na Vrhu pri Vinici kot začasna učiteljica Zora Blinc. Na dopustu se nahajajočega nadučitelja Simona Puncuha v Šmarju pri Ljubljani nadomešča suplentka Marija Sodnik. — Obolelega nadučitelja Ivana Kremzarja v Št. Vidu pri Zatičini nadomešča Ema Kržič, začasno vodstvo te šole je poverjeno stalni učiteljici Mariji Pezdirc. Izprašana učiteljica ženskih ročnih del Beatrika Sedevčič je nastavljena kot potovalna učiteljica za ženska ročna dela s sedežem v Črnomlju za šole Doblice, Griblje, Petrovo vas in Tribuče. — Trirazrednica v Podzemlju dobi vsoprednico v Gradacu. — Obrtnonadaljevalna šola v Šmartnem pri Litiji. Deželna vlada je pritrnila sklepu šolskega odbora obrtno-nadaljevalne šole v Šmartnem pri Litiji, da se poučuje risanje v pripravljalnem tečaju ob nedeljah od 8. do 10. ure dopoldne, v obeh razredih pa v ponedeljkih od 2. do 6. popoldne; vsi drugi predmeti pa se poučujejo v torkih od 6. do 8. zvečer (oziroma v pripravljalnem tečaju od 6. do 7. zvečer. Verouk se poučuje ob nedeljah od 11 do 12. dopoldne.

Ministrstvo za pouk in bogočastje je z odlokom z dne 14. oktobra 1909, št. 39.784 dovolilo, da se italijanščina poučuje kot stranski predmet na novomeški gimnaziji. Učil jo bo dr. C. Ažman po dve uri na teden.

V tukajšno obrtno nadaljevalno šolo, ki je pod vodstvom gimnazijskega ravnateljstva, je do sedaj vstopilo 91 vajencev in sicer v pripravljalni razred 42, v prvi razred 23, v drugi razred 16 in v trgovski tečaj 10.

Umrl je po daljšem bolehanju danes teden in bil v nedeljo popoldan pokopan g. Peter Andrejčič, vpok. orožn. stražmešter in hišni posestnik pod kapiteljem. Andrejčič je bil rodом koroški Slovenec in narodnega mišljenja. Pogreb je pokazal, kako ga je čislalo meščanstvo, katero ga je z meščansko godbo v obilnem številu spremljalo na zadnjem potu. Pevci so pred hišo in na pokopališču zapeli ginljive žalostinke in tako pokazali dejansko sočutje vrli rodbini, gospodični hčerki, ki je odlična pevka kapiteljskega zbora. Ranjki Andrejčič je bil vrl mož krščanskega prepričanja. Naj počiva v miru!

Kapiteljska cerkev je ta teden dobila nov kras. Uložen je namreč po vsej ladiji in kapelah nov tlak iz cementnih plošč z udelanimi okraski in lepimi bordurami. Delo je izvršila tvrdka Prašnikar iz Kamnika. Vrli domačin je priporočila vreden.

Novomeški kolegijalni kapitelj je prezentiral za župnijsko Mirna peč č. g. Štefana Trškan, kapelana v Prečni.

Zgodnji sneg. Dne 25. oktobra je zelo deževalo, proti večeru je začela vladati burja, v torek jutro smo zagledali vse višje gore na okrog odete s snegom, ki je zapadel dokaj nizko v povprečni črti blizu do Podgrada. Upati je lepega vremena, ker se je nebo zjasnilo in solnce prijazno sije. Včeraj je sneg zginil.

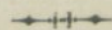
Velezanimivost za stavbinstvo. Dne 25. do 28. sept. vršil se je na Dunaju shod avstrijskih tesarskih mojstrov. — Po shodu se je tudi vršila poizkušnja proti ognju. V to svrhu

ste bili postavljeni dve zgradbi v raznih konstrukcijah, n. pr. z masivnim zidovjem, predelčastimi stenami, raznimi vrstami stopnjic, stropovi in strehami. Opazilo se je, da tudi opažene lesene konstrukcije prav dobro obstanejo v ognju. To je pomembno zlasti za naše gorske zgradbe. V ognju so se izkazale stopnjice kot najslabše kamnite, ki so se že v teku 10 minut podrle, medtem ko so betonske stopnjice z železnimi vložki prestale uro trajajoč ožen s tisoč stopinj vročine. Za kritje streh se je izkazal poleg domačega škrlja najslabši takozvani „Eternit“. Najbolje se je obnesla zarezna opeka. Pri nas na Slovenskem je dovolj tega blaga in je že zaradi tega priporočljivo. V svrhu proučenja učinka ognja so bili pri poizkusu navzoči zastopniki ministrstva, tehničnih učnih zavodov in razni stavbinski mojstri. Ni dvoma, da bodo precej vplivali na spremembo naših zastarelih stavbinskih redov, kakor tudi stavbnih zakonov rezultati tega poizkusa, ki je bil prvi te vrste v Avstriji. Škoda je, da niso bile merodajne oblasti na Kranjskem ob tej priliki zastopane na Dunaju ter niso dale tudi najmanjše podpore v to svrhu.

Slovstvo. Zora, glasilo katoliško-narodnega dijaštva je pričela že svoj 16. letnik. Stev. I prinaša bogato vsebino: Slovenskemu dijaštvu v predarek (J. Stelč). O samovzgoji (J. Samsa). Iz prijateljevih pisem (J. Stenar). Statistika slovenskih srednješolcev l. 1908/09 (F. Stelč). — Poleg teh sestavkov še obširen „Glasnik“ o dijaških sestankih in o srednješolskem dijaštvu. V prilogi „Prvi cveti“ pa nudi leposlovnega berila in prostor mladim pisateljem za njih prvence. — Zoro vsem somišljenikom toplo priporočamo.

Gospodarski kalendar 1910 je izdalo „hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo“ v Zagrebu. Obsega podučne članke, tudi s podobami. Rojakom ob hrvatski meji toplo priporočamo.

Zemljevid „Matice Slovenske“. „Matica Slovenska“ daje na znanje, da se na naročila brez obenem poslanega denarja ne more ozirati.

Gospodarske drobtine.

— **Šolski sklep na Grmu** je v soboto dne 30. t. m. in sicer s sv. mašo v Šmihelu, z nagovorom v šolski sobi in z razdelitvijo spričal. Šolo dovrši letos deset drugoletnikov in sicer 5 Dolenjcev, 1 Gorenjec, 2 Notranjca in 2 Primorca. V drugo leto vstopi deset učencev, ki se šolajo še po starem statutu in učnem načrtu. V prvi tečaj na novo urejene zimske in letne šole se je prijavilo dosedaj 15 učencev. Želeti je, da se jih prijavijo še enkrat toliko, ker je v zavodu dosti prostora za učence.

— **Novo šolsko leto na Grmu** se prične v ponedeljek 15. novembra t. l. Kdor želi svojega sina dati v zimsko šolo ali pa v letno, naj se nemudoma zgleda pri ravnateljstvu na Grmu.

— **Podpore za obisk kmetijske šole na Grmu** so sedaj, ko se je šola preuredila, prav obilne in dosti visoke. Za učence zimske kmetijske šole je oddati 20 ustanov po 150 K in sicer za vsak tečaj po 10 ustanov, za učence letne šole je določenih pa tudi 10 ustanov po 300 K. Stroški, ki jih morajo starši trpeti, so pri štipendistih malenkostni in se nanašajo na šolske potreščine, perilo in seveda tudi potrebno obleko, ki jo morajo seboj prinesiti.

— **Zimska kmetijska šola za mladenčce iz bližnje okolice.** Sedaj se nudi najugodnejša prilika obiskati kmetijsko šolo na Grmu tudi kmetskim sinovom iz novomeške okolice. Ti jo lahko obiskujejo po zimi od doma kot vnanji učenci. Opozarjamo na to naše gospodarje iz bližnje okolice. Kdor ima ukaželjnega sina, naj ga skuša pripraviti čez zimo v kmetijsko šolo na Grm. Zglasiti se je pa za to nemudoma, ker se s 15. novembrom prične pouk in je treba prošnje predložiti deželnemu odboru v Ljubljano, da se rešijo. Vsaki prošnji je priložiti rojstni list, zadnje šolsko spričevalo, zdravniško spričevalo, spričevalo o lepem vedenju in izjavo staršev, da se zavežejo plačevati stroške šolanja. Zadnje spričevalo velja za mladenčce, ki stanujejo v zavodu. Natančnejša pojasnila daje vodstvo šole na Grmu.

— **Zaradi gorjanskih košenic**, ki so se ponudile načelniku kmetijske podružnice novomeške v zakup s tem namenom, da se priredi na njih planina za mlado goved, se vrši danes v petek 29. t. m. posvet interesentov pri županu g. Zurcu v Kandiji. Dotične košenice so last grajščin v Ruprčvrhu in v Pogancih. Dosedaj imajo te košenice deloma v zakupu posestniki iz Gaberij. Če bi se obrnile za pašnik, bi jih seveda tudi zanaprej lahko uživali dosedanjí zakupniki. Seveda le za pašo mlade plemene govedí in proti primerni odškodnini.

— **Škoda po miših.** Letos so napravile miši sem in tja mnogo škode po njivah, na deteljiščih, pri pesi in drugih sadežih. Na to golazen bo sploh obračati bolj pazno oko. Treba jih bo tudi pri nas zatirati in preganjati. Z nastavljanjem strupa se bo menda še največ doseglo. V tem oziru se priporočajo „Fuk-solne kroglice“, ki se dajejo v „žive“ ljuknje t. j. tiste, ki jih rabijo miši. Če zadelaš ljuknje na predvečer po detelji, zjutraj pa pogledaš, katere so zopet odprte, najdeš tiste ljuknje, v katere treba natrositi nekoliko strupenih kroglic.

— **Meje med njivami** naj se kolikor mogoče obdelujejo in preoravajo na ravnih legah, ker so take meje najbolj zavetja za škodljive miši. Zatoraj — če le mogoče — proč z njimi!

— **Službo voditelja na podkovski šoli** c. kr. kmetijske družbe kranjske razpisuje ravnokar družbeni glavni odbor v Ljubljani, kamor je do 20. novembra t. l. poslati prošnje, opremljene s pričali. Reflektira se le na diplomiranega živinozdravnika, ki je popolnoma vešč slovenskega jezika. Letna plača in drugi prejemki se uredi po dogovoru.

— **Poglavje o govedoreji na Kranjskem** je naslov XI. zvezku kmetijske knjižnice, ki jo izdaja c. kr. kmetijska družba kranjska in ki je ravnokar izšel. Novoizšli zvezek, ki ga je spisal družbeni ravnatelj Gustav Pirc je zbirka spisov, ki so bili ravnokar objavljeni v „Kmetovalcu“ glede vprašanja, s katero tujo pasmo je požlahtnjavati našo domačo goved. Pisatelj utemeljuje prednost simodolske pasme za Kranjsko, ne da bi se izključno le za to pasmo zavzemal, pač pa odločno govori proti porabi pomurske pasme ter je istotako odločno za rabo žlahtnih planinskih pasem, naj bodo sive ali lisaste, samo da resnično omogočijo izboljšanje domače pasme. Knjižica, ki vsebuje tudi praktične migljaje za izboljšanje naše govede, se dobiva pri kmetijski družbi po 25 h s poštnino vred (denar je naprej poslati, in sicer najceneje v poštinih znamkah). Ta cena pa velja le za družbene ude, za druge in v knjigotrštvu stane 30 h brez poštnine.

Ameriški novičar.

— „**Amerikanski Slovenec**“, izvrstni tednik v Jolietu je ponatisnil v 43. št. našo lepo povest „Le en vinar!“

— **Wakefield, Mich.** Dne 7. septembra ubilo je pri Newport železniškem rudniku v Ironwood obče znanega in spoštovanega rojaka Josip Ulašica. Kako je bil pokojnik priljubljen, dokazuje njegov pogreb, ki se je vršil 10. sept. Udeležilo se ga je društvo bratov sv. Janeza Krstnika št. 20 K. S. K. J. in mnogo drugega občinstva. Pokojni je bil doma iz Črnomlja na Dolenjskem in zapušča tukaj soprogo in šest nedoraslih otrok. Najstarejši šteje 8 let, najmlajši pa tri mesece. Pretresljivo je bilo videti milo jokajočo soprogo in deco za mrtvaškim sprevodom.

— **Aspen, Colo.** Neizproсна smrt nam je vzela našega rojaka Jožefa Pavliča. Bil je član društva sv. Barbare št. 74, spadajoče k J. S. K. J. Tukaj zapušča mlado soprogo in štiri nedorasle otroke. Doma je bil iz Struge pri Novem mestu na Dolenjskem. Pokopali smo ga 19. avgusta.

— **New York.** Meseca avgusta je dospelo v newyorško luko 27.429 priseljencev in 17.275 priseljenk, skupaj 44.704. Število v avgustu dospelih nepriseljencev je bilo 9185, moških 6086 in ženskih 3099; državljanov Z. D. je dospelo 24.155, moških 13.109 in ženskih 11.046. Poslanih nazaj v stare kraje je bilo 522 priseljencev, 398 moških in 124 ženskih. Skupaj je torej dospelo v avgustu 78.567 oseb iz prekomorskih luk semkaj. — Iz Avstrije je prišlo 6584 priseljencev, 4117 moških in 2467 ženskih; iz Ogrskega 5372 priseljencev, 3280 moških in 2092 ženskih.

— **Jolietska novica.** Vlak je povozil rojaka Jakoba Jakša, starega okoli 50 let, doma z Brezove Rebrici pri Semiču na Dolenjskem. Pokojnik je delal zadnje mesece v hosti pri Ottawi. Ko je šel zjutraj na delo, je stopal po progi Rock Island-železnice, in tam ga je zadela nesreča: ognil se je nekemu vlaku, a pri tem ni zapazil chicaškega brzovlaka, ki je vozil v nasprotni smeri in reveža spravil podse, da je obležal na mestu mrtev. Pogrebni zavod Nemanich & Son je oskrbel prepeljavo trupla v Joliet in dostojen pogreb, s črno sv. mašo v naši cerkvi. Pogreba se je udeležilo društvo sv. Jožefa št. 2 K. S. K. J., ki je svojega dolgoletnega člana spremila k zadnjemu počitku na slovensko pokopališče.

— **Fleming, Kans.** Kar imam sporočiti Slovencem širom Amerike, ni kaka zabava, pač pa zločinstvo in žalostna posledica slabega vedenja in nezmerne življenja. Tukaj na Flemingu sta se naselila pred par leti dva rojaka, Slovenca iz Nemčije,

namreč Tomaž Vovk, doma nekje od Čateža, in Anton Skrobonja od Litijske. Oba sta pustila svoje družine v Nemčiji, kjer sta prej delala. Potem se je A. Skrobonja od tukaj preselil nekam v Arkansas, kamor je tudi dobil svojo družino. Ker mu pa ni tam ugajalo, se je povrnil sem nazaj v slovensko naselbino kakih 10 milj oddaljeno od Fleminga, v Corono, kjer je tudi njegov prijatelj delal, Tomaž Vovk. Čez nekaj časa potem je vzel med drugimi na hrano tudi svojega prijatelja Tomaža Vovka. Med Tomažem Vovkom in Skrobonjato ženo se je potem razvilo preveč iskreno prijateljstvo, kar je bilo povod prepiru. Na večkratni opomin od strani Skrobonjate, da naj Tomaž Vovk zapusti njegovo hišo in naj si poišče drugo stanovanje, se on ni oziral. Zato je Skrobonja sam zapustil staro stanovanje in prepustil osodi svojo ženo in otroke. Pa ker ni imel miru v srcu, se je 19. sept. popoldne povrnil in vnovič zahteval, da Tomaž Vovk zapusti stanovanje in se nastani drugje. To je pa njegovo ženo vjezilo, da je vzela stol in svojega moža z njim udarila po glavi. Nato se je približal Tomaž Vovk in ga je sunil z velikim nožem v prsa tako močno, da mu je prebodel srce, nakar se je Anton Skrobonja zgrudil in bil v trenutku mrtev. Zločinec je pribežal še tisto noč na Fleming in zjutraj se je oglasil v neki slovenski hiši. Precej za njim so prišli njegovi preganjalci. Policaji so ga prijeli in ga odgnali v zapor v Columbus, kjer bo čakal, da se mu izreče od strani sodnije zaslužena kazen. Občinstvo na Coroni je bilo tako razburjeno, da ako bi ga bili tam ujeli ali da bi ga bila policija prignala na kraj zločina, bi bilo linčanje nezgibno.

„Am. Slov.“

Smešnice.

(V brivnici.) Očka: „Prosim lase porezat pa ne preveč na kratko!“ — Brivec: „Le semkaj se vsedite, očka, ampak klobuk iz glave vzemite.“ — Očka: „Oh, tega pa že ne; sem že itak zadosti prehlajen v glavo!“

(Hitri vlak.) Gospod: „Obrite me hitro, ker mudi se mi na vlak!“ — Brivec: „Morda postrizem tudi lase?“ — Gospod: „Hvala, tega pa ne; ker predno v Ljubljano pridem, mi bodo itak že zopet zrastle!“

(Moder brivec.) Gospod: „Pri vas se pa jako malo beračev vidi, mej tem ko po prodajalnah vedno lazijo in beračijo.“ — Brivec: „Tudi pri meni jih je bilo poprej vedno dovolj; toda odkar jih moj vajenec zastoj brije, se nobeden berač niti do vrat ne upa; in če le enkrat pride, potem pa gotovo nikdar več.“

(Hišni križ.) Mož na smrtni postelji svoji sitni ženi: „To še te prosim, Katra: ne postavi nobenega križa na moj grob! Saj veš, da sem imel v življenju že največji križ s teboj!“

Loterijske številke.

TRST, 23. oktobra 18 20 41 23 29

Sejmi na Dolenjskem v mesecu novembru.

V Črnomlju in na Mirni 2.; v Nozem mestu (sejnjica), v Višnji gori in v Št. Jerneju 8.; v Krškem 5.; v Št. Vidu pri Zatičini in v Vel. Laščah 6.; v Bučki in v Dobrničah 11.; v Metliki 16.; v Kandiji 18.; na Raki 19.; v Št. Lovrencu ob Temenici 23.; v Zatičini in v Krškem 25.; v Št. Ruprtu 29.

3 Bogom

kličem pri svojem odhodu iz Dolenjskega vsem dragim sobratom, prijateljem in znancem — zlasti še vsem tistim, ki so me v mojem 26 letnem delovanju v kat. družbi rokodelskih pomočnikov ter dijaški kuhinji tako blagohotno podpirali.

Gospod Vam povrni s svojim blagoslovom! Doživel sem v dolenjski metropoli mnogo veselih ur — pa tudi dosti britkih dni. Bodi Bogu hvala za vse!

Prijatelj sem imel mnogo, nasprotnikov nekaj — sovražnikov, tako upam, menda ne.

Vsem brez izjeme želim vse dobro za čas in večnost.

NOVO MESTO, 28. oktobra 1909.

Dr. Josip Marinko.

Globoko užaljenega srca javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je Bogu Vsemogočnemu dopadlo, našega iskreno ljubljene soproga, oziroma očeta, starega očeta, brata in tasta gospoda

Petra Andrejčiča

c. kr. orožniškega stražmeštra v p. odlikovanega s križcem za 40letno službovanje in hišnega posestnika v Novem mestu

danes dne 22. oktobra po kratki in mučni bolezni, previdnega s sv. zakramenti za umirajoče, v 65. letu svoje dobe, k sebi v boljše življenje poklicati.

Pogreb nepozabnega pokojnega bo v nedeljo dne 24. oktobra ob 5. uri popoldne iz hiše žalosti na tukajšne pokopališče.

Sveta maša zadušnica se bo služila v soboto dne 30. oktobra ob pol 7. uri zjutraj v kapiteljski cerkvi.

Predragega ranjkega priporočamo v blag spomin in pobožno molitev.

NOVO MESTO, dne 22. oktobra 1909.

Marija Krajger roj. Andrejčič,
Ida, Olga, Ema Andrejčič,
hčere.

Ivan Krajger,
zet.

Marija Andrejčič,
soproga.

Mimi Krajger,
vnukinja.

Marija Permož, roj. Andrejčič,
sestra.

(238)

ZAHVALA.

Za mnogobrojne dokaze srčnega sočutja v bolezni in povodom smrti našega nepozabnega soproga, očeta, starega očeta, brata in tasta gospoda

Peter Andrejčiča

izrekamo tem potom preč. duhovščini, osobito preč. g. kanoniku Povšetu za tolažilne posete, preč. oo. frančiškanom, predsedniku okrožnega sodišča blagor. g. J. Kavčiču, p. n. gg. uradnikom, g. županu Ogorentzu, g. pečovodji Ignac Hladniku in p. n. gg. pevcem za tolažilni žalostinki na domu in ob gomili, p. n. gg. orožnikom, sl. mestni in mešč. garde godbi in vsem ostalim p. n. gg. spremljevalcem dragega nam ranjkega k zadnjemu počitku ter vsem onim, ki so ga v njegovi bolezni obiskali in tolažili, najiskrenejšo zahvalo. Bog plati!

NOVO MESTO, 28. oktobra 1909.

(239)

Žalujoči ostali.

Jubilejne ustanove.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko razpisuje za 1. 1909: a) osemnajst cesarja Frana Josipa ustanov (8 po 50 K in 10 po 20 K) za uboge onemogle obrtnike vojvodine Kranjske; b) štirinajst cesarja Frana Jožefa ustanov (4 po 50 K in 10 po 20 K) za uboge onemogle obrtnike in trgovce vojvodine Kranjske; c) pet cesarice Elizabete ustanov po 40 K za uboge onemogle vdove kranjskih obrtnikov ter d) pet cesarja Frana Josipa ustanov po 20 K za uboge onemogle vdove kranjskih obrtnikov in trgovcev. — Prošnje naj se pošljejo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani do

15. novembra 1909.

Priloži naj se jim od občinskega in župnijskega urada potrjeno dokazilo, da je prosilec obrt ali trgovino samostojno izvrševal, da sedaj zaradi onemoglosti ne more več delati in da je ubog, oziroma da je prositeljica onemogla uboga vdova bivšega samostojnega obrtnika ali trgovca. (236)

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

Dražbeni oklic.

E 460/9

6

Dne 2. novembra 1909 dopoldne ob 10. uri bo pri spodaj ozamenjeni sodniji, v izbi št. 6 v Rudolfovem, dražba zemljišč vl. št. 144 k. o. Jurkavas, obstoječe iz stavbene parcele št. 146/2 — lesena s slamo krita koča s 2 sobami, hlev za 1 živinče, svinjak za 1 prešiča, klet, vse v slabem stanu — iz njive parc. št. 230 — puhla ilovnata zemlja zasajena s par drevesi — iz vinogradov parc. št. 3088, 3089, ki sta zapuščena in od trtne uši uničena in vl. št. 143 k. o. Vel. Podljudno obstoječe iz njive parc. št. 625/2 (slaba ilovnata zemlja in iz gozda parc. št. 625/1, ki je zaraščen z mladim drevjem, z pritk-lino, ki sestoji iz par motik, pljuga, gnojnih vil, voza, brane.

Nepremičninama, ki jih je prodati na dražbi je določena vrednost na 1004 K 87 v, pritklin na 50 v.

Najmanjši ponudek znaša €71 K, pod tem zneskom se ne prodaja.

Dražbene pogoje, ki se s tem odobre in listine, ki se tičejo nepremičnin (zemljejnizni izpisek, izpisek iz katastra, cenitvene zapisnike itd.), smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj ozamenjeni sodniji, v izbi št. 5 med opravičnimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodniji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičninah pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodniji, kadar niti ne stanujejo v okolišu spodaj ozamenjenih sodnije niti ne imenujejo tej v sodnem okraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

Določitev dražbenega obroka je zaznamovati v bremenskem listu vložkov za nepremičnine.

C. kr. okrajna sodnija Rudolfovo, oddelek II,
dne 28. septembra 1909.

(234)

Prodajalno in skladišče v najem ter gostilno na račun

se odda z novim letom v Straži št. 28 „Pri pošti“. — Natančnejši pogoji se zvedo pri

Vintarju v Straži.

(237-2-1)

Oskrbništvo graščine Hmeljnik pri Novem mestu proda okoli šeststo mernikov krompirja.

Natančnejše se izve pri oskrbnistvu graščine. (232-2-2)

Nova enonadstropna hiša na prodaj

v Novem mestu. — Več se izve hišna števil. 60 ulica za šolami.

Posestvo,

obstoječe iz hiše, hleva, svinjaka in njive za 9 mernikov posetve, in velika košenica na lepem prostoru, ki je pripraven tudi za zidanje, se prodaja.

Več pove lastnik Franc Štamcar v Novem mestu št. 229.

Ustanovljeno 1899 **IVAN SVETEC** Ustanovljeno 1899
brivec in vlasuljar

izdeluje vsa vlasuljarska dela, kupuje zmešane in rezane ŽENSKÉ LASE po najvišji ceni. V zalogi ima vse toaletne strari, posebno svetovno znani original Bayrum tekočina proti izpadanju las in prhut, prhut izgine tekom enomesečne uporabe popolnoma po njegovem navodilu. Pravi Amerikan-Petrol tudi proizkušen za rast pomladka las posebno pri otrocih. (11-24-25)

Neprecenljiv Nusiol, barvilo za lase in brade, prekaša vse dosedanje iznajdbe, čudovit uspeh sedajnosti, neškodljiv, zdravniško preiskan.

Zraven tega priporoča svoj Brivski Salon, urejen z najnovejšimi komforti, s hitro, čisto, dobro postrežbo želeč mnogobrojnega obiska.

Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najmilejše milo za kožo kakor tudi proti pegâm!

(54-20-18)

Dobi se povsod!

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo 198-0-8)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

 $4\frac{1}{2}\%$

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Naznanjam, da imam v zalogi vedno frišno in trpežno blago vsake vrste za častite gospode duhovnike.

Tudi slav. p. n. občinstvu naznanjam, da imam v zalogi vsake vrste moderne štofe ter tudi nepremočljiv tirolski loden za haveloke.

Tudi imam narejene haveloke vsake velikosti za gospode in dečke po nizki ceni.

Dijakom znižane cene!

Jakob Mikolič, (235-4-1)

krojaški mojster, Novo mesto, Veliki trg št. 92

priporoča se preč. duhovščini v izdelovanje vsakovrstne obleke, posebno — talarje, površnike itd. —

po najkakovitejšem in najnovejšem kroju. — Izdelujem vsako v to stroko spadajoče delo natančno po meri.

Priporočam se preč. duhovščini, da me blagovoli počastiti s cenjenimi naročili, zagotavljajoč, da bodem vedno skrbel, da izvršim vsako naročilo v največjo zadovoljnost prečastitih naročnikov.

Slav. p. n. občinstvu priporočam svojo dobro urejeno krojaško delavnico,

v kateri delajo najboljše delavske moči; zato se jamči za elegantno, lepo in moderno izvršitev naročil, kakor tudi zato, da se vsaka v moji delavnici narejena obleka lepo prilega.

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dné 11. febr. 1909 na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOÚVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22 v Ljubljani.

(50-43-35)

Stavbeno podjetje Znidarčič & Stepančič

Gorica, ulica Mattioli

filijalka v Kandiji pri Novem mestu

se priporoča sl. občinstvu in drugim korporacijam za izdelovanje vsakovrstnih stavbenih del.

Prevzema nadzorstvo in izdelovanje načrtov ter statičnih računov.

Za obila naročila se toplo priporočata

(170-0-15)

Znidarčič & Stepančič.